

РЕЦЕНЗИЯ

във връзка с обявения от Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ (ДВ, бр. 39/16.05. 2017 г.) конкурс за редовен професор по професионално направление 2.1. Филология (Теория и история на литературата)

От подадените в законоустановения срок документи е видно, че единственият кандидат за конкурса е доц. д-р Евдокия Борисова, преподавател в Катедрата по журналистика и масови комуникации на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“. Доц. Борисова е завършила специалност „Българска филология“ в ШУ „Епископ Константин Преславски“. През 2001 г. защитава докторска дисертация на тема: „Жанр и норма в българската драма в началото на ХХ век“. От 2004 г. работи в университета, през 2008 г. е избрана за доцент. От приложената справка е видно, че тя е разработила лекционни курсове по 14 задължителни и избираеми дисциплини в бакалавърски и магистърски програми. Била е научен ръководител на трима докторанти, двама от които успешно защитили, третият е зачислен през януари, 2017 г.

Доц. Евдокия Борисова предлага за рецензиране 3 монографии, едната от които, „Литературите ни. Романът на Изтока със Запада в балканските литератури“, е представена като основен хабилитационен труд. Освен трите монографии представени са още 55 статии и студии, 3 учебни пособия и 7 рецензии. Както се вижда, в количествено отношение представената научна продукция е повече от достатъчна. Забягвайки напред, смятам, че в качествено отношение също.

Интересите на доц. д-р Евдокия Борисова, както е видно от представените текстове, а и от осезателното ѝ присъствие в медийното пространство, са в няколко области: теория и история на литературата; медиазнание, медии и литература, творчеството на Орхан Памук. Те напълно се вписват в профила на обявения конкурс за редовен професор.

От приложената документация е видно, че доц. д-р Евдокия Борисова има 73 забелязани цитирания, както и че е участвала в 21 научни проекта: вътрешноуниверситетски, национални и международни.

Монографията „На ръба на Изтока и Запада. Романите на Орхан Памук“ е, доколкото ми е известно, единственото цялостно изследване за турския нобелист в България. Очевидни са и симпатиите, и емоциите на Евдокия Борисова, които изобщо не са ѝ попречили да излезе от клишето „Моят Памук“, което понякога създава красиви, но винаги безполезни текстове, и да предложи визии за творчеството на Памук в различни контексти: биографични, социокултурни, времеви, пространствени. И ако романите на Памук се на ръба между Изтока и Запада, методологията на Евдокия Борисова, логично и обяснимо, е далеч от ръба, в сигурното пространство на доброто европейско литературознание и изобщо хуманитаристика.

Монографията „Мелодрамата в телевизионния сериал“ е издадена през 2014 г. и, ако го кажем в жаргона на автора, изследва съвременната електронна Шехерезада и нейните евентуални читатели – зрители. Изследва се по какъв начин превръщането на любомъдрият читател в потребител на културни продукти (даже не блага) трансформира или пък синтезира отдавна познати в литературата жанрови модели, персонажи или ситуации, създавайки познатия ни агресивен „епос в картинки – шарен, прекрасен и опасен“ (стр.4). Както уместно отбелязва Евдокия Борисова, мелодрамата се

оказва „вечната Амбър“ на жанрови и рецептивни моди, влияния, вкусове, стиллове на живот. Да го кажа така: Евдокия Борисова убедително проследява как се променят дрехите и декорите на „вечната Амбър“ в конкретните й времеви варианти и как се променят вкусовете на нейните почитатели. Повече от половината от монографията коментира, най-общо казано, поетика, стратегии на прелъстяване на зрителя и рецепция на конкретни турски и английски сериали, преминавали по различно време по българския телевизионен ефир.

Няколко студии и статии са посветени на поетика и прагматиката на телевизионния сериал, осъществен: „Телевизионният сериал – в страната на неограничените възможности“, „Script writing and Tv serial films“, „Турските телевизионни сериали – времето на жените“, „Употреби на политическото: телевизионният сериал „Великолепният век“, „Турските сериали на българския телевизионен екран. Пир или ПР по време на криза?“ или потенциален: „Българските великолепни векове“.

Иска ми се да подчертая особено място на няколко текста, посветени на смятани за маргинални (паралитературни) литературни факти и явления. Едва ли ще сбъркам, ако обобщя, че темите за паралитературата, за социологията на литературата, за литературата извън обсега на „литературата на генералите“ (по Тинянов) е една от запазените територии на колегията от Шуменския университет. Писането може да е занимание самотно, но замисълът се ражда в разговорите с колегите и приятелите. От цялостната научна продукция, която доц. Евдокия Борисова представя, може да се направи извода, че тя е случила на хора, с които може да разговаря: за част от тези разговори е споменала в монографията „Литературите ни...“ – с проф. Добрев, проф. Милчаков, проф. Панайотов (стр. 5-7).

В много интересната студия „Парапоезия и соцканон“ (писана в съавторство с Пламен Шуликов) се открива същественият подтик масовата литература да попадне в полето на „сериозното литературознание“: „Текстовете на масовата литература са най-чувствителният сеизмограф спрямо случващото се в също така парадоксално наречена „извънезикова реалност“ (стр. 206). Студията поставя няколко важни акцента: социалната мотивация и функции на паралитературата; отношението текст – палимпсест по линия на връзките литература – паралитература и взаимното всмукване на образи и сюжети. Неизбежният ироничен подход към конкретните текстове от песнопойките прави четенето на студията не само поучително, но и приятно.

По същество всичките, представени за рецензиране от доц. Евдокия Борисова текстове, се четат леко и приятно – поради яснотата на теоретичната концепция и – вероятно – поради често нескритата емоция на автора. „Наука ли е – не ми я хвали, с приблизителност работи“ – казва Чудомир, цитиран от Евдокия Борисова в статията ѝ „Чудомир пътеписец или провинциалист – космополит“. Няма как да не е с приблизителност, но е много добре, когато науката не е наукообразно скучна.

А тя става нескучна, когато се свърже с конкретно човешкото. Методологически текстовете на доц. Евдокия Борисова целенасочено се оттласкват от „затвореното четене“, независимо дали изследват балканските литератури, Орхан Памук, текстове на популярната и масова култура, телевизионни сериали, филми, театрални спектакли. Анализът на „Мисия Лондон“ е повод за размисъл върху национално-психологическите ни комплекси: липса на мотивация, леност, пасивност, демотивация, безсилие. Можем да изразим известен скептицизъм доколко работещо е понятието „народопсихика“, но пък би било добре, ако наистина българското филмово